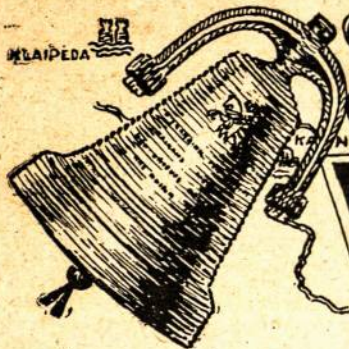

MLAIPEDA

Laisvės VARPAS

LIETUVIŲ LAIKRASTIS

Nr. 2

Liubekas, 1945 m. gruodžio 5 d.

Kaina 50 pf.

Isrinkta Liubeko Lietuvių Komiteto Taryba Nauja Liubeko Lietuvių Komiteto Valdyba

Nustatant Liubeko Lietuvių Komiteto juridinę struktūrą, buvo prieta isvados, kad esamoje sąlygoje tikslu yra sudaryti demokratiniu, tiesioginiu ir slaptu balsavimu visu cionyksciu lietuviu isrinkta Komiteto Taryba, kuri jau savu keliu issirenka Valdyba, Revizijos Komisija ir Garbės Teisma, be to, ir ji pati pasilieka toliau egzistuoti, kaip visu Liubeko srities lietuviu mazas seimas. Tarybos nariu skaicius nustatytas 30. Rinkimo teise turi visi cionyksciai pilnateisiai lietuviai, suėje 21 metus amziaus.

Siems rinkimams ivykdyti buvo sudaryta Vyr. Rinkimu Komisija ir vietinėse lietuviu stovyklose — 5 stovyklų rinkimu komisijos. Is anksto buvo paskelbti terminai rinkimu sarasams sudaryti, kandidatams pasiūlyti ir patiems rinkimams ivykdyti. Buvo sudarytas vienas bendras alfabetinis 89 kandidatatu sarasas, kuris is anksto buvo paskelbtas visose stovyklose.

Rinkimai vyko lapkricio 25 d. nuo 8 val. iki 18 val., balsuojant prie urnu, atskirose stovyklose. Rinkikai gavo isspausdinta kandidatatu sarasa, kuriame galėjo palikti iki 30 renkamų kandidatatu, o kitus turėjo isbraukti.

Rikimams pasibaigus ir suvedus visu stovyklų rinkimu duomenis, gauti sie rezultatai:

Turėjo teise balsuoti	1175	asmens
Balsavo	867	"
Balsavusiu procentas	73,8%	"
Galiojanciu balsavimo lapu buvo	826	
Negaliojanciu	41	
Bendras balsu skaicius visuose lapuose	16 025	
Vidutinis balsu skaicius viename lape (16.025:826)	19,4	

Pagal gautu balsu skaiciaus eile i Taryba isrinkti sie asmenys:

1. Keturakis, Bronius, 2. Kirsa, Faustas, 3. Zundė, Pranas, 4. Manelis, Vyta, 5. Reins, Jonas, 6. Lukosius, Justinas, 7. Kairiūkstienė, Ona, 8. Indreika, Ljoninginas, 9. Alyta, Albertas, 10. Stulpinas, Aleksandras, 11. Sestokas, Kazys, 12. Bendoraitis, Juozas, 13. Pauza, Vladas, 14. Stakė, Petras, 15. Gelzinis, Martynas, 16. Petkevicius, Aleksas, 17. Celkus, Juozas, 18. Naikauskas, Stasys, 19. Vysniauskas, Konstantinas, 20. Dundulis, Balys, 21. Glemza, Jonas, 22. Andruskevicius, Balys, 23. Dėdinas, Jonas, 24. Slivinskas, Zefiras, 25. Statkus, Algirdas, 26. Petrenas, Juozas, 27. Eigelis, Pranas, 28. Sventoraitis, Vyta, 29. Gaurys, Pransa ir 30. Salkauskas, Stasys.

Daugiausiai balsu gavo Keturakis, Bronius — 530 ir Kirsa, Faustas — 510. Salkauskas, Stasys, i Taryba praėjo su 217 balsu. Gave maziau balsu, liko kandidatais i Taryba.

Lapkricio 30 d. ivyko pirmasis naujai isrinktosios Liubeko Lietuvių Komiteto Tarybos posėdis. Baigusios kadencija Komiteto Valdybos pirmininkas F. Kirsa, Revizijos komisijos pirm. J. Glemza ir Garbės teismo pirm. J. Celkus padarė ataskaitinius pranesimus apie nuveiktus darbus ir dabartine Liubeko Lietuvių Komiteto ir visos lietuviskosios kolonijos būkle. Buvusiai Valdybai, Rev. komisijai ir Gabės teismui Taryba pareiskė padėka uz dideliu ir sunkiose sąlygose nuveiktus darbus visu lietuviu labui.

Po to sekė naujos Liubeko Lietuvių Komiteto Valdybos rinkimai. Didele dauguma balsu Valdabos pirmininku isrinktas ligiolinis pirmininkas Faustas Kirsa. Nariais i Liubeko Lietuvių Komiteto Valdyba isrinkta:

1. Zundė, Pranas, 2. Keturakis, Bronius, 3. Dundulis, Balys, 4. Indreika, Lionginas, 5. Stakė, Petras, 6. Pauza, Vladas, 7. Manelis, Vyta ir 8. Sventoraitis, Vyta.

I Revizijos komisija isrinkta: 1. Glemza, Jonas, 2. Juodvalkis, Jonas, ir 3. Statkus Algirdas.

I Garbės teisma isrinkta: 1. Celkus, Juozas, 2. Petkevicius, Aleksas, 3. Lukosius, Justinas ir 4. Damusis, Juozas.

Pabaltiecių bado streikas Svedijoje

Lapkricio 23 d. 18 val. Hamburgo radijas pranesė, kad 157 lietuviai, latviai ir estai, buve vokieciu Wehrmachte ir dabartiniu metu esa internuotių stovyklose Svedijoje, pradėjo bado streika dėl to, kad jie sovietu vyriausybės reikalavimu turi būti isgabenti i Rusija.

Neramumai Persijoje

Kad uztikrintu karo medziagos ir maisto tiekima Sovietu Sajungai, 1941 m. pabaigoj sovietu ir anglu kariuomeniu daliniai izygiavo i Parsijos teritorija, kur jie tebėra iki siolei. Pastaruoju metu sovietu uzmintoj Persijos srityje, prie SSSR respublikos Azarbeidzano pasienio, prasidėjo sukilimas pries centre Persijos vyriausibe Teherane. Ginkluoti sukilėliai uzėmė visa eile miestu ir zygiuoja sostines Teherano kryptimi. Persijos vyriausybės pasiustu daliniu sukilimui malsinti sovietu kariuomenė nepraleido.

Sie Persijos ivykiai pasauly sukėlė nemaza nerimo. JAV pasiuntė notaš Sovietu ir Anglijos vyriausibe, siūlydama iki 1946 m. sausio 1 d. atitraukti is Persijos visus ju igulu dalinius.

Gen. Eisenhoweris — JAV gen. stabo virsininkas

Zymusis amerikieciu karo vadas gen. Dwight Eisenhoweris, ilga laika vadovaves visoms Vakarinu sajungininku karo jėgoms ir invazijoms i Siaurės Vakarų Afrika ir i Normandija, o karui pasibaigus buves Amerikieciu okupacinės zonos Vokietijoje virsininkas, prezidento Trumano lapkricio 20 d. paskirtas JAV generalinio stabo virsininku. I gen. Eisenhowerio vieta Amerikieciu zonos virsininku Vokietijoje paskirtas buves amerikieciu karo jėgu Vidurzemio jūros srityje vadas gen. Joseph McNarney.

Ligsiolinis JAV generalio stabo virsininkas gen. Marshallas su specialia misija vyksta i Kinija, kur kuri laika esi JAV ambasadoriaus pareigas. Gen. Marshallo paskyrimas i si nauja posta ivykes tuojau pat, kai tik paaiskėje motyvai, dėl kurių pasitraukes is savo posto JAV ambasadorius Kinijoje gen. Hurley. Savo raste gen. Hurley labai astriai puoles amerikieciu politika Kinijoje, kuri esa laidojanti kinu demokratija o remianti visai priesinga ideologija. Ligsioliniai amerikieciu metodai Kinijoje, jo nuomone, turi privesti pries trečio pasaulinio karo.

Branginkim savo varda!

Gyvename svetimam kraste ir is svetimu malonės, lyg kokie svečiai. Nekreipiant dėmesio i lietuviska priezodi apie zubi ir svecia, atrodytu viskas grazu ir tvarkinga. Istikruju gi kokia be galo liūdna mūsų dabartinė būklė ir kokia neaiski ir miglota ateitis! Niekas nezino, ka mums nesa rytdiena ir kur pakryps mūsų keliai. Taciau viena dalyka visi turime isikalti i galva: savo veiksmams mes neprivalome sunkinti savo dabartinės būklės ir griauti keliu i ateiti. Jei kas si mums visiems privaloma isakyma uzmirsta ar jo nepaiso, reikia imtis net ir labai grieztu priemoniu jam tai priminti. Tai jau yra mūsų vidaus reikalas ir priemoniu turime pakankamai. Branginkime ir saugokime savo lietuviska varda! Jei mums tekta vyksti i kitus krastus, tai visiems turi būti aisku, kad mūsų ten priėmimas ir isikūrimas daugiausiai priklausys nuo gero mūsų vardo ir nuo rekomendacijos apie mus.

Visi matome, kaip Vakarų demokratijos nuosirdziai rūpinasi mumis. Nežiūrint tokiu sunkiu salygu, kokiose dabar yra atsidurusi visa Europa, o ypac nugalėta Vokietija, mes gauname gera maista, turim pakenciamą pastoge, galim dirbti kultūrinai darba. Tad savo veiksmams netrukdykime ir taip jau labai sunkaus karinės valdzios tvarkomojo darbo ir nelauzkykime jos potvarkiu.

Is tokiu negarbingu ir mums visai netinkanciu veiksmu pirmiausiai reikia suminėti ta nelemtą „juodąją prekybą“. Juk i ka tai panasu, jei is lapkricio 26 d. Liubeko „Juodojoji rinkoje“ suimtuju 600 zmonių, 400 buvo uzsenieciu ir tikriausiai daugumas ju „prekiavo“ is R. K. siuntinėliu gautais produktais. Taip yra ne vien tik Liubeko. Per visa spauda ir radija nuskambėjo pranesimas apie kratas lietuviu ir latviu lagery Hamburgėje. Tiesa, daugumas tu „pirkliu“ yra vienos tautybės žmonės, kurie savo varda jau visiskai yra sugadine, bet ten maitsi ne vienas ir mūsų. Tokiems spekuliantiniams vorams visai nerūpi, kad tuo būdu jie lauzo karinės valdzios potvarkius, kad kenkia savo tautieciu vardui ir lengvai gali zymiai pasunkinti ju materialine būkle. Jiems terūpi tik ju paciu egoistiniai reikalai. Todėl su tokiomis spekuliantiniais vorais, kuriu, laimei, mūsų tarpe ne per daugiausiai, reikia pradėti griezta kova.

Antras musėdas „vėzy“ — tai pamėgimas girtauti ir nenoras atsiskaidyti nuo lietuviskos „krūminės“ ir nuo kitu net ir labai nuodingu gėralu. Tokiu mėgėju neatbaidė ir tos gausios nelaimės, kurios daugelyje vietu ivyko isgėrus melilinio spirito ar kitu nuodu. Paprastai juk tokie isgėrimai tydomis nesibaigia: po ju seka triuksmas ir mustynės, kartais nel priversti esti isikisti svelimtauciai pareigūnai. Ir su siuo „vėziu“ reikia grieztai kovoti. Labai gerai padarė kai kuriu Schleswig-Holsteino srities stovyklų vadovybės, kurios visus dglindarius ir visokius „nuodamaisius“ be jokiu ilgu ceremoniju isvarė is savo stovyklų. Per daug rimtus ir liūdnius laikus gyvename, kad būtų galima leisti zaisti visu mūsų vardu.

Cia suminėjom tik pora didziuju mūsų negeroviu, bet ju yra ir daugiau. Jas galima pasalinti, tereikia tik pasiryzimo

Steigiamas Pabaltijo Universitetas

Pabaltijo universiteto idėja kilo is Hamburgėje esancios prie UNRRA Pabaltijo svietimo sekcijos, kurioje yra atstovaujamos visos trys Pabaltijo tautos. Svietimo sekcija pradzioje dirbo viena, padedama latviu ir estu profesūros. Lietuviu profesoriu, gyvenanciu Hamburgėje iki siol nebuvo. I Hamburgę buvo atsilanke Vilniaus ir Kauno universitetu rektorai, be to, eilė profesoriu. Dalyvaujant mūsų kiamis profesoriams, buvo isrinkta organizacinė Pabaltijo universiteto komisija, i kuria iėjo latviu prof. Gulbis, estu prof. Māgiste ir lietuviu prof. Stankevicius /jo pavaduotoju — adv. V. Misiulis/. Be to, buvo isrinkta techninė komisija, kurios tikslas yra parūpinti patalpas ir kitas ūkines priemones. I sia komisija lietuviu atstovu isrinktas adv. J. Montvila.

Lapkricio 7 d. Pabaltijo u-to organizacinės komisijos posėdy buvo nusistatyta organizuoti 8 fakultetus, būtent: 1/ Filosofijos su filosofijos, istorijos, lingvistikos, teologijos skyriais, 2/ Medicinos f-tas su medicinos ir odontologijos skyriais, 3/ Chemijos f-tas su chemijos, cheminės technologijos ir formacijos skyriais, 4/ Architektūros ir statybos f-tas su architektūros ir statybos skyriais, 5/ Inzinerijos f-tas su mechanikos, elektrotechnikos (ir eventualiai kultūrtechnikos, geodezijos) skyriais, 6/ Gamtos-Matematikos f-tas su gamtos ir matematikos skyriais, 7/ Zemės ūkio f-tas su agronomijos /ir eventualiai miskininkystės/ skyriumi ir 8/ Teisiu f-tas su teisiu ir ekonominiu skyriais.

Kiekvienam fakultetui sudarytos pakomisijos po viena atstova is visu triju tautu mokojo personalo, gyvenancio anglu zonoje. Pakomisiju uzduotis nustatyti f-to skyrius ir dėstomas juose disciplinas, be to, numatyti kiekvienai disciplinai mokomaji personala. Jei kūriam dalykui dėstyti atsirastu lektoriu is visu triju tautu, tai dalykas galėtų būti dėstomas tokia programa ir tokioje apimtyje, kaip tai buvo daroma savo kraste. Jei, taciau, lektoriu tebutu vienas ar visai nebūtu, f-to komisija turėtų pasisakyti ir dėl numatomo dėstyti dalyko programos ir lektoriaus pakaitalo. Fakultetu pakomisiju darbu rezultatai bus pateikti svarstyti ir priimti universiteto komisijai.

Be to, nutarta isteigti provizorini universiteto sekretoriata ir ūkio skyriu. Nusistatyta paruosiamus darbus varyti visu smarkum pirmyn, kad pradėdant 1946 m. matytume akademini lageri jau beveikiant.

Universiteto organizacinis darbas vyksta Deutsches Ring lageryje / Karl Muck Platz/, Pabaltijo komiteto patalpoje /kamb. Nr. 136/.

Is mokojo personalo turima ziniu apie 174 asmenis. Studentu atstovybė pagal gautas anketas yra uzregistravusi 745 studentus; ju tarpe yra 24 doktorantai ir 266 abiturientai. Prie auksciau minėto studentu skaičiaus /745/ pridėjus dar 603 studentus, uzregistruotus Würzburgėje, gauname bendrą suregistruotu studentu skaičiu — 1348.

Be to, sia progą norima truputi painformuoti ir apie studijas vokieciu universitetuose. I

ir tikro mūsų dabartinės būklės supratimo. Stovyklų vadovybės yra uždėtos atsakingos pareigos, bet ir suteiktos gana placios teisės. Būtu gerai, kad tokia kova is karto prasidėtų visose stovyklose, organizuotai ir planingai. Ar nebūtų prasminga bendriesiems stovyklų tvarkymo klausimams aptarti, kovai su visomis negerovėmis paskelbti, susaukti apygardinius stovyklų komendantu ir Komitetu pirmininku swaziavimus? Iki sioliekiekviena stovykla tvarkėsi pagal savo nuoziūra, o yra daugybė bendru klausimu. Visur kur reiktu siekti didesnio organizuotumo ir planingumo.

vokieciu universitetus iki sio laiko mūsų studentu nepriiminėjo /isskyrus Göttingeno universiteta, kuris jau anksčiau pradėjo darba ir kur istoju keliolika mūsų studentu/. Pastaruju metu, anglu karinei valdziai patvarkius, bus priimta i desimti vokieciu auksciuju mokyklų britu valdomoje zonoje is viso 478 Pabaltijo tautu studentai. Detmolde padarytame studentu paskirstyme i vokieciu auksciasias mokyklas, lietuviu studentu pristatyta 193, būtent:

„Hamburgo univ.“	27
„Bonos „	36
„Kölno „	20
„Münsterio „	24
„Clausstahl Hochsch. /Berg.Akad.“	10
„Braunschweigo Techn. Hochsch.“	16
„Kielio univ.“	28
„Düsseldorfo Med. Akad.“	10
„Hanoverio Vet. Akad.“	20

Pastebėta, kad studentai uzpildydami anketas suteikia neteisingas zinias apie iskląsytus semestru skaičiu /kartais linke juos padidinti/, taip pat anketose paraso, kad iseitam mokslui pateisinamus dokumentus turi, o istikruju ju neturi. Sis kazusas iskyla ypac dabar, kai tenka uzpildyti vokieciu universitetuose skirtas kontingentas. Vokieciu universitetai būtinai reikalauja pateisinamu dokumentu. Pasitinkint studentu anketomis ir neturint galimumu susieikti ir patikrinti visu dokumentus, galima padaryti zalos kitiems studentams ir nustoti gauti vieto vokieciu universitetuose. Visas anketas mokslo reikalais patartina uzpildyti labai teisingai ir tiksliai.

J. MISIULIS.
Hamburgo Studentu Atstovybės Pirmininkas

Lapkricio 23 d. minėjimas

Visose Liubeko lietuviu stovyklose Lietuvos kariuomenės sukaktuvinė diena buvo graziai ir rimtai paminėta. Placiausius minėjimus surengė „Grazinos“ stovykla ir Meesen kar. VII blokas.

„Grazinos“ stovykloje 9 val. ryto buvo pakelta vėliava. Susirinke stovyklos gyventojai sugiedo Tautos Himna. Stovyklos k-tas inz. A. Traska ta progą pasakė kalba, kurioj pabrėžė sios dienos reiksme lietuviu tautai ir pasveikino visus buvusius Lietuvos kariuomenės karius.

Vakare 16 val. 30 min. buvo iskilmingai nuleista vėliava. Po to graziai ispuostoje salėje vyko tolimesnė programa. Buv. „Kario“ red. J. Petrėnas skaitė paskaita apie lietuvi kari senovėj ir Nepriklausomybės kovu metu. Trumpu susikaupimu buvo pagerbti zuve lietuvi kariai. Menine dali ispidė is Bad Segeberg atvyke mūsų operos solistai: Iz. Motiekaitienė, Alė Kalvaitytė ir Petras Kovelis ir dramos aktorė Toska Daubaraitė. Solistams akomponavo muz. St. Gailevicius.

Meesen kareiviniu VII bloko stovykloje taip pat ryta buvo iskilmingai iskelta, o vakare nuleista vėliava. Minėjima vakare stovyklos salėj atidarė kap. Keturakis, i garbės prezidiuma pakviesdamas mūsų kariuomenės kūrėjus-savonorius, Vycio Kryziaus kavalerijos ir Stutthofo koncentracijos kalini — ikaita Jona Rimasauska. Izangini zodi tarė, paaiskindamas sios dienos reiksme amziniai kovojanciai lietuvi tautai, doc. St. Zymantas. Platesne paskaita skaitė J. Rimasauskas, vaizdziai nusiųsdamas mūsų tautos kotovaju kancias naciskuose konglaciuriose. Po to dainos mėgėjai, B. Andruskevicius vadovaujami, padainavo keleta lietuvisku dainu.

AUGSBURGIECIU GASTROLĖS

Lapkricio 22—29 d. d. Liubeko ir Hafkrugėje gastroliaivo Augsburgu lietuviu menininku ansamblis „Lituanica“, kuri sudaro dainininkės, baletu artistai, instrumentalistai ir vyrų kvartetas. Visi koncertai buvo gausiai lankomi.

O pradėta buvo is nieko

Liubeko Lietuvių Komiteto pusemocio veiklos apzvalga

Geguzės 10 d. steigiamajam susirinkime, kuriame dalyvavo apie 200 lietuvių, buvo išrinktas pirmasis Liubeko Lietuvių Komitetas, kuri sudarė: pirm. dr. K. Vysniauskas, vicepirm. adv. L. Indreika, sek. Pr. Zundė ir nariai: A. Macelis ir J. Petniūnas. Pradėjęs veikti, Komitetas susidūrė su dideliais sunkumais — nebuvo nieko: nei patalpų, nei rastišės inventoriaus, nei pagaliau paciu rastiškinu. Zmonės gyveno visur kur išsisklaide ir mazai vienas kita tepazino. Taciau nežiūrint viso to, tuojau buvo uoliai griebtasi darbo.

Memorandumai karinei valdziai

Pirmausiai kilo reikalas parasyti ir iteikti anglu karinei valdziai memorandumu, kuriame argumentuotai buvo nurodyta, kodėl lietuviai dabartinėmis salygomis nenori grizti i tėvyne. Mat, daugumas mūsų tautieciu tuomet buvo labai ibauginanti gandu, kad esa mes būsim prievarta grazinami. Po kurio laiko buvo gautas atsakymas — lietuviai prievarta i tėvyne nebus grazinami. Po sio pirmojo sekė visa eilė kitu memorandumu: lietuviu kariu belaisviu reikalų, maisto ir patalpų aprūpinimo reikalų ir t.t.

Daugumas mūsų tautieciu neturėjo jokiu asmens dokumentu. Gaves anglu karinės valdzios sutikima, Komitetas pradėjo jiems isdavinti tautybės pazymėjimus. Iki siolei tokiais pazymėjimais jau aprūpinta apie 3.000 lietuviu.

Liubeko Lietuvių K-tas visa laika glaudziai bendradarbiavo su Latvii ir Estu komitetais is kuriu Latvii yra apygardinis, o Estu — zoninis komietas. Visas svarbesnes problemas stengiamasi spresti drauge. Kiekviena siu tautu turi po savo astova prie anglu komendanto ir UNRROS centro, kurie reguliariai kelis kartus per savaitę susirenka pas komendanta ar UNRROS direktoriu konferencijoms. Taip pat reguliariai tariasi ir visu triju komitetu pirmininkai.

Patalpu klausimas

Ilgai didelis mūsų veikimo stabdis buvo patalpų Komitetui neturėjimas. Pagaliau birzelio mėn. per anglu karo vadovybę pavyko gauti pirmasias patalpas Königrstrasej, buvusioj didelėj krautuvėj. Vėliau pavyko gauti dar geresnes patalpas — viena buvusiu kaviniu, kur dabar yra isikures Komitetas, Raud. Kryzius, skautu vadijos rastišė ir kt.

Tuo tarpu lietuviu skaičius Liubেকে vis didėjo ir didėjo, o juos sutalpinti neturėjom nė vieno lagerio. Pamazu Komitetui pavyko gauti viena po kito keleta lageriu ir dabar lietuviai Liubেকে turi 6 atskirus lietuviskus lagerius: Meesen kareiviniu I ir VII blokus, Ziegel g-vėj, Finken g-vėj, Einsiedel g-vėj ir Fischerbudėj. Lageriai maistu ir kitais reikmenimis aprūpinami anglu karo komendantūros ir UNRROS. Visas stovyklų aprūpinimas tvarkomas per Lietuvii stovyklų centrini biura prie 626 Mil. Gov. Det.

Kova dėl koloriju

Gyvenantieji stovyklose lietuviai nuo pat pradziu buvo aprūpinami 2.100 koloriju maistu, bet privaciai gyvena buvo palikti vien tik su vokiskom kortelėm. Po ilgu pastangu pagaliau vis dėlto pavyko isgauti is karinės valdzios viena Liubeko restorana vien tik lietuviu reikalams ir per ji aprūpinti visus privaciai gyvenancius lietuvius papildintomis maisto normomis. Pats restoranas — „Schiffgesellschaft“ — yra vienas is seniausiu Liubeko pastatu, viduje atrodas kaip koks muziejus. Ji graziai tvarko A. Stulpinas. Dabar jame yra isregistrave apie 400 lietuviu. Jame isregistrave privaciai gyvena lietuviai visais atzvilgiais traktuojami kaip

lageriu gyventojai. Be to, jau keli menesiai, kai Liubeko lietuviai reguliariai gauna Raud. Kryziaus sustintėlius, kurie yra didelis priedas prie normos.

Susisiekimo ir transporto reikalams Liubeko L. K-tas turi 9 nuosavas mašinas.

12 nariu Komitetas

Lietuviams i Liubeka vis plaukiant ir darbo komitete vis gausėjant, tik 5 jō nariams viska aprėpti pasidarė nebeimanoma. Iskilo reikalas praplėsti Komiteta, papildant ji naujais nariais. Liepos mėn. gale buvo ivydyti stovyklose papildomieji rinkimai. Tokiu būdu susidarė komitetas is 12 nariu, kurie taip pasiskirstė pareigomis: pirmininkas-Faustas Kirsa, vicepirm. ir administracijos skyriaus vedėjas — dr. J. Sakalauskas, vicepirm. ir vyr. stovyklų administratorius — adv. L. Indreika, sekretorius — Pr. Zundė, izdininkas — A. Macelis (vėliau inz. A. Statkus), aprūpinimo skyriaus vedėjas — prof. V. Manelis, susisiekimo — St. Naikauskas, darbo — L. Gerulaitis, spaudos ir propagandos — J. Pronskus, ūkio — J. Petniūnas, Raudonojo Kryziaus pirm. ir sveikatos skyr. ved. — dr. K. Vysniauskas ir svietimo ir kultūros sk. ved. — D. Mikulėnas. I Garbės teisma buvo isrinkti: pirm. — J. Celkus ir nariais: J. Lukosius, P. Stakė ir J. Pikelis. I Revizijos komisija: J. Glenza — pirm. ir nariais — J. Bendoraitis ir Z. Marengolcas. Vėliau Komiteto sastate ivyko kai kuriu pasikeitimai.

Kultūrinė veikla ir mokyklos

Lietuviu kultūrinis gyvenimas Liubেকে taip pat labai placiai issisakojes. Lietuviai buvo pirmieji is pabaltieciu, kurie jau birzelio pradzioj Liubেকে surengė viesa dideli koncerta. Po to sekė visa eilė koncertu, paskaitu, vaidinimu ir kt. I lietuviu koncertus mielai lankosi anglu karininkai ir UNRROS pareigūnai.

Lietuviu lageriuose veikia vaiku darzeliai ir pradžios mokyklos. Daugiausiai M. Gelzinio iniciatyva nuo rugpjūcio mėn. vidurio Liubেকে pradėjo veikti ir lietuviu gimnazija, kurioj dabar mokosi apie 160 mokiniu. Be gimnazijos dar veikia Liaudies universitetas, vedamas mokytoju Jaso ir Kunigėlio. Veikia soferiu ir kitokie kursai.

Didelė spraga mūsų kultūriniam gyvenime buvo spausdinto dzodio stoka. Tik pries mėnesi pavyko gauti leidima leisti „Laisvės Varpa“, dėl kurio atsiradimo liubekieciai dėkingi redaktoriui B. Dunduliu. Dedamos pastangos Liubেকে isteigti Pabaltijo leidykla.

Labai aktyvūs Liubেকে lietuviai skautai, kurie cia vieni is pirmuju anglu zonoj atsikurė. Liubেকে yra anglu zonos skautu vadeivija.

Graziu rezultatu yra pasiekę Liubeko lietuviu choras, vedamas V. Gutausko ir tautiniu soku trupė, vedama O. Petraskeviciūtės. Jie jau daugeli kartu pasirodė viesuose koncertuose.

Labai aktyviai Liubেকে veikia ir lietuviai sportininkai, vadovaujami kap. Br. Keturakio. Cia yra sudarytas ir bendras Lietuvii, Latvii ir Estu sporto komietas.

Neseniai suėjo pusmetis nuo K-to isisteigimo. Cia trumpai apzvelgus K-to nuveiktus darbus lietuviu gerbūvio ir kultūros srityje, Komitetas yra labai dėkingas visiems savo bendradarbiams ir talkininkams, kurie su dideliu pasiryzimu ir pasiaukojimu talkininkavo siame sunkiame darbe Tegu ir toliau visu mūsų tarpe vyrauja kuo glaudziausia vienybė ir pasiryzimas tautos ir tautieciu gerovei ir kultūrai kelti viska aukoti nes tik siuo keliu eidami galim tikėtis susikurti sviesesni rytoju.

PR. ZUNDĖ.

Stengiamasi islaisvinti lietuvius belaisvius

Liubeko Lietuvos Raudonojo Kryziaus atstovai dr. K. Vysniauskas ir dr. A. Grusnys lapkricio 19 d. lietuviu belaisviu, dabar esanciu belaisviu stovykloje Belgijoje, reikalais lankėsi Detmolde. Ten jie tarėsi su p. Dimsa, kuris turi karinės valdzios leidima aplankyti tuos mūsų belaisvius. Nuvykes Belgijon, p. Dimsa istirs padėti vietoje. Po to numatoma kreiptis i feldmarsalo Montgomery staba. Yra vilciu, kad lietuviai is belaisviu stovyklos bus paleisti. Tokiu atveju mūsų stovyklos anglu zonoje turės pasirūpinti juos priglausti. O tuo atveju, jei belaisviu nepaleisti, bus rūpinamasi gauti dviems Liubeko Raud. Kryziaus atstovams leidimus nuolatos belaisvius lankyti ir nuvezt jiems laisku ir dovanu. Tai numatoma padaryti dar pries Kalėdas.

TRAGISKAI ZUVO EDVARDAS NARBUTAS

Nuo ziaurios piktadario rankos gruodzio 1 d. Hafkruge zuvo jaunas ir gabus lietuvis Edvardas Narbutas. Jo mirtis buvo labai tragiska ir labai staigi. Velionis buvo zymi Hafkrugo lietuviu stovyklos sportinė ir meninė pajėga, taip pat aktyvus skautu veikėjas. Gruodzio 2 d. jis buvo palaidotas. I laidotuves buvo nuvykusi didelė Liubeko Lietuviu Komiteto, sportininku ir skautu delegacija, nuvezdama tris vainikus. Is visu ant velionies kapo buvo sudėta 18 vainiku. Edv. Narbuto netekimas yra labai skaudus smūgis taip graziai veikianciai Hafkrugo lietuviu stovyklai, ypac jos sportiniams ir meniniams kolektyvams.

ZUVO LIETUVIS POVILAITIS

Lapkricio 26 d. 19 val. Liubেকে, katastrofoje sunkiai suzeistas, mirė lietuvis Povilaitis, Juozas-Vytautas, gimes 1923 m. sausio 14 d., Lietuvoje, gyvenes Teiberiu km., Zaliosios vals., Vilkaviskio apskr.

TEISININKU SUVAZIAVIMAS

1945 m. lapkricio 21 d. Liubেকে ivyko Slesvig-Holsteine gyvenanciu lietuviu teisininku suvaziavimas. Suvaziavime dalyvavo 18 teisininku. Suvaziavima atidarė Liubeko teisininku sekcijos Valdybos pirmininkas adv. Indreika, pabrėzdamas, kad tai pirmasis isevijoj lietuviu teisininku susibūrimas, kuris laisvai gali svarytyti savo profesinuis reikalus.

Susvaziavimui pirmininkavo adv. Montvila (Hamburg), sekretoriavo adv. Damusis (Lübeck) (Skaityti referatai teisininku d-ro Sakalausko ir prof. Zymanto).

Nutarta pavesti Liubeko teisininku sekcijos Valdybai eiti Slesvig-Holsteino Apygardos teisininku centrinės-rysinės organizacijos pareigas ir pavesta pasirūpinti, kad visi Slesvig-Holsteine gyvenantieji teisininkai galėtu nuvykti i visos isevijos teisininku suvaziavima gruodzio 8 d. Hanau.

DU OPEROS ARTISTU KONCERTAI

Lapkricio 26 ir 28 d. Liubেকে, Aegedien salėje, ivyko du Lietuvos operos solistu koncertai, abu kartu sutrauke pilna sale publikos ir praėje su nemazu pasisekimu. Lietuviu liaudies dainas ir operu arijas ispidė: Juzė Augaitytė, Grazina Matulaitytė, Salomėja Nasvytytė, Bernardas Valdaugis ir Jonas Būtėnas. Be to, Toska Daubaraitė deklamavo eilėrascius, o klarnetistas Jurgis Ciplys pagrojo klarnetu. Akomponavo St. Gailevicius.

Ypac malonus siurprizas liubekiskiams buvo jau labai seniai begirdėto mūsų dainininko Bern. Valdaugio pasirodymas. Nežiūrint ilgos pertraukos, jo balsas dabar dar graziau skamba negu Kauno operoj. Reikia tikėtis, kad sis mūsų mėgiamas dainininkas nebesiskirs su daina. Taip pat labai malonu buvo isgirsti ir viesnias is tolimesniu lietuviu koloniju: J. Augaityte ir Sal. Nasvytyte.

Prof. Mykolas Römeris

(1881—1945)

Amerikos lietuvių spauda praneša liūdna žinia, kad Lietuvoje mirė prof. Mykolas Römeris.

Prof. M. Römeris, vienas iš nedaugelio Lietuvos bajorų, kurie neišsiskyrė iš lietuvių tautos, nenuėjo tarnauti svetimiesiems, bet pasilikę grynais patrijotais, ėjusiais Lietuvos keliu.

Prof. Römerio protėviai yra atsikėle Lietuvon XIX amž. pradžioje. Vienas velionies prosenis, Mykalojus Römeris, žinomas kaip kovotojas dėl Lietuvos nepriklausomybės prieš tuometinę irstanciją Lenkija ir Lietuvos seimeliuose pavergtųjų valstiečių gynėjas. Jis priklausė tuomet garsiom masonų ložėm: „Gorlivy Litvin“, „Sokrato mokslas“, „Palemonas“ ir vadinamajai „Niekadėjų draugijai“, kurios tikslas buvo kovoti su Lietuvos bajorų blogybėmis. Römerių seima, matyt, turėjo artimų ryšių su kun. Strazdeliu, nes vienintėlis kun. Strazdelio paveikslas — fotografija buvo rasta juo dvare Bagdoniskiuose ir velionio dovanota lietuvių Mokslo Draugijai Vilniuje.

Velionis prof. Römeris gimė 1881 m. Bagdoniskiu dvare, Obelių vlsč., Rokiskio apskr. Mokslo dėjo Petrapilio Aukštojo Teisū mokykloje ir Paryžiuje. Baigęs aukštuosius mokslus, jis nenuėjo valdininko keliais, bet iš karto išijungė visuomeniniam darban. Bendradarbiaudamas su Vilniuje susisipietusiais lietuvių visuomenės veikėjais, jau prieš aną pirmąjį pasaulinį karą pradeda leisti Vilniuje laikraštį „Litva“. Tai buvo beveik pirmasis spausdintas žodis nutautusiems Vilniaus ir apylinkės gyventojams, kad štai Lietuva gyva ir rengiasi vėl įseiti politinė arenon ne tik kaip geografinis, bet kaip tautinis-valstybinis vienetas su gimtąja lietuvių kalba. Adomo Mickevičiaus apdainuotas bajoriskos Lietuvos lapas buvo užverstas: atėjo Krėvės-Mickevičiaus valstieciū Lietuva.

Nepriklausomybės laikotarpy prof. Römeris stjoja mokslo ir teisės tarnybon. Jis vienas Vytauto Didžiojo Universiteto kūrėju, pirmasis ir nuolatinis valstybinis teisės profesorius,

ilgametis universiteto rektorius. Prof. Römeris paliko daug mokslo darbų: „Reprezentacija ir Mandatas“, „Administracinis Teisimas“, „Valstybė“ (2 tomai), „Lietuvos konstitucija“, „Suverenumas“ ir kiti. Sie jo mokslo darbai tiek vertingi, kad ilgus laikus bus istisoms kartoms neišsemiamas šaltinis mokslintis ir pazinti valstybės pagrindus. Prof. Römeris ypatingai mokėjo itraukti studentus į mokslo darbą. Jam vadovaujant, studentai teisininkai išvertė beveik visu valstybiu konstitucijas ir lietuviu kalba ir jos yra atspausdintos „Teisės“ priede.

Reikia pabrėžti, kad prof. Römeris buvo ypatingas Didz. Britanijos valstybinis santvarkos ir britu konstituciniu instituciju gerbejas. Jo nuomone, cia geriausiai esas isiskristalizaves parlamentarizmas. Anglija — grynajo parlamentarizmo tėvynė ir visoms valstybėms pavyzdys.

Prof. Römeris ypatingai rūpinosi sukurti Lietuvoje Administracinį Teisimą, be kurio, jo nuomone, ne viena valstybė negali būti teisine. Jis pabrėždavo, kad „Administracinio Teismo nėra tik Lietuvoje ir Tarybu Sąjungoje“. Kol Lietuvoje nebus isteigtas Administracinis Teisimas — įvairūs konfliktai neišvengiami ir niekuomet nebus teisingai išspresti. Prof. Römeris savo gyvenimo tikslu laikė itikinti valdancius, kad Administracinis Teisimas — būtenybė.

Prof. Römeris yra buves mūsų Vyriausiojo Tribunolo teiseju. Visi teisininkai zinome is jo rasytju Tribunolo motyvu, koks gilus teisininkas buvo velionis. Jo teisės motyvai atskirose bylose — tai tikros atskiros teisės paskaitos.

Prof. Römeris — teiskos tarptautinio masto. Lietuvos iskeltose tarptautinėse bylose jis dalyvuoja, kaip Tarptautinio Teisingumo Tribunolo narys, nacionalinis teisėjas.

Prof. Römerio imasas mūsų teisės mokslan yra labai žymus ir jo netekimas yra didelis nuostolis mūsų tautai.

ADV. INDREIKA

Laisvės kovotoja palydėjus

A. a. kap. Stasys Jasiunskas

Baigėsi baisusis karas, nutilo kovos. Laimėjo tie, kuriu pusėje buvo tiesa. Vakaru demokratijos, priverstos griebtis ginklo prieš tironiją ir sprespauda dėl teisės ir žmoniskumo, dėl žmogaus ir tautu laisvės, kiekvienoje tautoje rado sąjungininku. Pavergtoje Europos tautose gimė galingi pasipriesinimo sąjūdžiai. I sia laisve mylinciu tautu kova nesvyruodama isijungė ir lietuviu tauta. Ji susiejo savo likima su didziuju Vakaru demokratiju laimėjimu. Vos prasidėjus vokieciu okupacijai, nežiūrint ka tik isgyventos kitos sunkios okupacijos, Lietuvoje gimsta slapti pasipriesinimo prieš nacius sąjūdžiai. I laisvės kovotoja gretas stjoja mokiniai ir profesoriai, kariai ir darbininkai, ūkininkai ir tarnautojai.

Deja, siandien dar per anksti atversti ta viena gražiausiu Lietuvos istorijos lapu, pilnai atvaizduoti parodyto lietuviu tautos pasipriesinimo, iskelti ta jos pasiaukojima ir pasiryzima. Siandiena apie tai tik tyliai byloja lietuviu aukos, gestapo nukankintieji ir susaudytieji Lietuvos sūnūs ir like politiniai kaliniai. Ne daug ju liko gyvyju, o ir like, nors ju dvasios negalėjo palauzti nei ilgi okupacijos metai, nei kalėjimai ir koncentracijos stovyklos, buvo palauzti fiziniai ir neretas ju, jau būdamas laisvas, apleidžia mus.

1945 m. lapkricio 10 d. Uchtoje, staiga, sirdies liga mirė Uchtos lietuviu Komiteto vicepirmininkas aviacijos kapitonas Stasys Jasiunskas.

Vėlionis gimė 1907 m. geguzės 8 d. Mariampolės ap., Kausuose. Jis buvo vienas gabiuju karo lakūnu-naikintoju, anksti jis isiliejo i visuomenini darba ir politines kovas uz savo tautos teises ir laisve. Nuo pat vokieciu okupacijos pradžios a. a. kap. Jasiunskas dar taip neseniai, isėjes is ankstesnio svetimuju kalėjimo, vos tik issigelbėjes nuo susaudymo Cervenėje, isijungė i lietuviu tautos laisvės kova, uzimdamas vienoje is stipriausiu kovos organizaciju vadovaujancia vieta, vėliau tapes tos organizaciju pirmininku. Aktyvus, energingas kovotojas — karys be baimės, a. a. kap. Stasys Jasiunskas sugeba visus suburti savo taurumu, savo gilia tėvynes meile, savo didziuju pasiaukojimu tautos laisvės kovai. Kai vokieciu gestapo 1944 mt. balandzio — geguzės mėn. gausiais arestais bando sugriauti lietuviskaji pogrindzio darba, suduodamas jam skaudzius ir sunkius smūgius, a. a. kap. Stasys Jasiunskas dar daugiau itempia savo jėgas atstatyti tai, kas buvo sugriauta. Nepaprasta energija jis rūpinasi pagalbos teikimu suimtiesiems kovos draugams. Jis organizuoja drasu zygi jiems isvaduoti is gestapo rūsiu. Deja, 1944 m. geguzės 15 d. ir jis pats jau arestuojamas ir kartu su kitais Vietinės Rinktinės karininkais isvezamas i Salaspilio koncentracijos stovykla, vėliau paprastu kariuiviu pervesas i lietuviu karininku baudziamaji būri, vokieciu puskarininku vadovaujama, kurie visomis galimomis fiziniu ir moralinio teroro priemonėmis stengiasi

Lietuvaitė dirbo atominė bomba

Kaip Cikagos „Naujienos“ praneša, lietuvaite Marija Eseliūnaitė dalyvavusi atominės bombos pagaminimo ruosoj. Ji penkerius metus dirbusi slaptjo laboratorijoj ir su savo motina susirasinėjusi tik per universiteta. Motina, Barbora Eseliūnienė, net nežinojusi, kur jos dukte per ta laika gyvenusi ir ka veikusi.

APIE 600 LIETUVIU KARININKU JAV ARMIJJOJ

Vyt. Didziojo universitete Kaune studijaves Amerikos lietuvis Kazys Baltramaitis paskelbė JAV kariuomenėj, laivyne ir aviacijoj tarnaujanciu Amerikos lietuviu karininku sarasa. Pagal jo duomenis, JAV armijoj esa mažiausiai 565 lietuviai karininkai, kai kurie ju turi aukstus laipsnius.

SVEDIJOJ ISISTEIGĖ LIETUVIU STUDENTU ATSTOVYBĖ

Svedijoj isisteigė Lietuviu Studentu Atstovybė, kuri rūpinasi Stockholmo ir kituose svedu universitetuose studijuojancio lietuviskajo akademinio jaunimo reikalais ir juos atstovauja. Lietuviai studentai jau gavo Stockholme leidziamam laikrastely „Svetur“ savo skyriu, kuri redaguoja Jurgis Savaitis. Jo adresas: J. Savaitis, c/o Moschkowsky, Kaplansbacken 5 II, Stockholmo.

PABALTIECIAI SVEDIJOJ

Oficialios svedu istaigos pries kuri laika paskelbė, kad karui pasibaigus ir isvykus i savo tėvynes is Svedijos 13.000 danu ir 24.000 norvegju, Svedijoj dar pasilike is viso 125.000 pabėgėliu. Tarp ju esa 21.000 estu, 3.400 latviu ir 500 lietuviu. Likusius 100.000 pabėgėliu, atrodo, daugiausiai sudaro suomiiai.

PASTANGOS ATGAIVINTI KAUNO KONSERVATORIJOS DAINAVIMO KLAŠE

Dainavimo mok. Jonas Būtenas, siuo metu gyvenas Liubeke, daro pastanga atgaivinti Liubeke Kauno Konservatorijos dainavimo klase su privalomais teorijos, dainavimo ir pianino dalykais.

J. Būtenas kviecia visus savo buvusius mokinius, norincius testi studijas ir naujai pradėti studijuoti dainavima, rasyti jam laiskus Liubeke Lietuviu Komiteto adresu: Lübeck, Untertrave 111/112. Pranesimus siusti iki gruodzio 30 d. Darbas prasidės po Naujuju Metu.

GERB. SKAITYTOJAI!

„Laisvės Varpo“ tirazas yra nedidelis, o norinciu ji gauti labai daug. Visiems jokiū būdu jo neužtenka. Be to, reguliarus jo issiuntinėjimas po atskiras tolimesnes stovyklas, ypac i amerikieciu ir prancūzų zonas, vis dar tebėra sunkus. Mes prasome skaitytojus, kuriems pateks i rankas „L.V.“, dalintis juo su savo artimesniais ir tolimesniais kaimynais.

LEIDĖJAS IR REDAKCIJA

padaryti siu Lietuvos karininku padėti nebepekenciam. Taciau a. a. kap. Stasys Jasiunskas nepalauziama lietuviu dvasia viska iskencia ir kai tik tampa laisvas vėl, imasi tautinio darbo.

A. a. kap. Stasys Jasiunskas buvo vienas tu asmenu, kurie neturi priesu ir kurie patys moka būti tikrais draugais. Lapkricio 9 d. — viena diena pries savo mirti, jis patyres is kun. S. Ylos apie issigelbejusius is Stutthofio koncentracijos stovyklos lietuvius — politinius kalinius, nusvites tarė: „Tai mano geri draugai!“ Rytojaus diena jis mirsta staigiai, sirdies liga, gauta nuo itempto kovos darbo, nuo ziauriu kankinimu kalėjime ir koncentracijos stovykloje.

Krito dar vienas kovotojas dėl Lietuvos laisvės, dėl naujos ir grazios Lietuvos, taurios sielos lietuvis, gilus patrijotas, tikras savo tėvynes sūnus.

ST. ZYMANČAS.

Salaspilis

Brolisroje latviu zemėje, 15 kilometru i rytus nuo Rygos, yra gana būdinga vietovė — Salaspilis. Seniau mazai kas ji tezinėjo ir dar maziau juo domėjosi. Taciau sis karas Salaspilii gana placiai isgarsino. Jo vardas pasidarė bausis: apie Salaspili karo metu daugiausiai tik patydomis buvo kalbama. Toki bausi garsa Salaspilis igijo delto, kad jame Gestapas buvo isteiges viena zmoniu naikinimo fabriku, kuriu ilga grandine buvo nutysusi per visa Europos kontinenta. Tai buvo Salaspilio koncentracijos stovykla, skirta Pabaltijo tautu zmonems naikinti.

Nususiomis pusaitėmis apaugusiam smiltynė, poros hektaru dydžio sklype, buvo pastatyta apie trisdesimtis sunumeruotu mediniu baraku. Juose ziema ir vasara buvo skirta gyventi mazdaug penkiems tūkstantams zmoniu. Rajonas buvo aptvertas tankiu elektrintais vielos tinklu, o visas konclageris stipriai SS vyru saugomas. Stovyklos viduryje stovėjo apie 8 — 10 metru aukscio sargybos bokstas, is kurio visuomet pasipildavo automatu ugnis, jei tik kas nors sambrudzio ar pavojaus metu nesuspedavo galvotukciais pabėgti nuo rajono.

Tik pietuose per nusukurias pusaites kysas aukstas Salaspilio baznycios bokstas paivairino si skurdū vaizda. Toje pat pusėje rangėsi ir gelezinkelis, kuriuo diena ir nakti riedėdavo kariniai transportai arba grizdavo is fronto suzeistujū esalonai. I pietus, gelezinkelio link, per stipriai saugomus vartus ėjo gristas kelias, kuriuo pėsciomis atėidavo nauju nelaiminguju kolonos, kartais ji jos būdavo atvezamos kalėjimu sunkvezimiais. Per cia atgabendavo ir labai menka ir liesa kaliniamis maista, kurio didziausia dali sudarydavo pazaliavusi ir dvoikianti arklėna...

Mūsu barakas stovėjo rastinė, vartu ir pusinėlio rajone. Pries mus atvira stovyklos aikštė. Ten buvo toks nuolatinis vaizdas: is lengvo juda su dvokiancias nelusiais arba zemiū nestuvais isblėsusiu gyvu lavonu virtinė. Dienu dienas alkani pavidalai betiksliai pilsto is vienos vietos kiton zemes, dvokiancias mėslynu ir ismatomis. Jie juda automatiškai, zvelgdami i laisvujū debesu erdve uzgesusiu zvilgsniu, kuris retkarciiais suziba laukiniu alkū. Kitame kampe diena is dienos prūsiskai „egzerciruojami“ kaliniai kniumba ir kelias, nebeapjėgia prisikelti spardomi kojomis. Politinius kalinius varinėja lazdomis apsiginklave kriminalistai, kuriu pragariski keiksmai nuolatos aidi lageryje. Kartais gi per rajona nuskamba klaiškū kankinamujū sauksmai...

Lagerio pabaisa — komendantas taip pat labai daznai pasimaiso rajone. Jis niekuomet nesiskiria su dideliu vilku veislės sunimi ir rimbu. Su siais ju atributais kaliniams teko gerai susipazinti. Kai jis vaiksto itrauktu kaklu ir susikuprines, labai primena vora. Jis kaip nerami ir viska matanti piktoji stovyklos dvasia, atsiranda visur, kur tik reikia ziurios budelio rankos. Sitoji dvasia, reiksmingai sukdama rimba, sutiko ir mus, kai 1944 m. geguziui zydint i Salaspili atvyko mūsų, lietuviu, būrys.

I Salaspili atvarė Dovydo zvaigzde pazymėtuju kolona. Mums buvo draudziama i juos ziūrėti ir mus visuomet pavarydavo is pasi-vaiksciojimu aikštės, kai tik jie atėidavo. Tur būt, bijojo, kad mes ju neispėtumėn ir neuzmegstumėn rysiū. Nelaimingieji buvo surinkti is Belgijos, Prancūzijos, Rumunijos, Lietuvos, Latvijos ir kt. Dideliais būriais jie būvavo suvaromi i lagerio carcerius, kur būdavo apgrobiami ir apnuoginami, o po to stipriū sargybu lydimi dingdavo uz stovyklos vartū. Jau savaitė, kai pusinėly buvo girdėti tarskanti automatinius ginklus... Krematoriumo Salaspily nebuvo...

Liepos bradzioj pradėjo artėti frontas. Jau

ilgas laikas dideliu lanku, nuo siaurės iki pietu vakaru, dunksi artilerija. Keleta naktū ant Rygos uzskrenda lėktuvai. Klaiiki iluminacija, kai uzsidega is lėktuvu ismestos eglutės, placias apylinkes apsviesdamos raudona sviesa. Ora braizo prozektoriai ir pasipila ivairiaspalvė prieslėktuvinė ugnis. Nuo bombu sproginu dreba zemė ir virpa mūsų barakai. Kai kuriu baraku iskrinta langai. Tokiu oriniu puolimu metu mes vistiek turime sėdėti savo braskanciuose ir siūbuojanciuose barakuose. Mes būdavom palikti savo paciu likimui, uz spygliuotu vielu, apstatyti kulkosvaidziais, be jokio galimumo nelaimės atveju gelbėtis. Silpnesniu nervu kaliniai nerimsta ir jaudinasi.

Liepos 13 d., pusiauakti, i mūsų baraka isiverzia gestapininkai su komendantu priesakėje, visi atkise parengtus sauti automatus. Jie stropiai tikrina langus ir spygliuotaja uztvara. Netrukus suzinome: vakar is lagerio kėsinosi pabėgti didelė kaliniu grupė. Esa nudobtas vienas gestapininkas, bet ir kai kurie bėgliai sugauti.

Liepos 19 d. nuo pat ryto lagerio vadovybė ypatingai sujudusi. Viduryje aikštės, pries pat mūsų langus, kazkas statoma. Tik baigiant statyti supratome, jog tai — kartuvės. Būšias kariamas bėgimo iniciatorius. I tas bausias iskilmes atvaziavo atstovu ir is Rygos, is SS generolo Jekelno stabo. 15 val. visu baraku gyventuju grupės isrikuojamas aikštėje. Netrukus surakintomis rankomis ir supanciotomis kojomis atvaromas pasmerktasis. Po trumpu ceremoniju, kurios buvo skirtos mums ivaryti baimės, nelaimingasis pakimba kilpoje, bet ilgai nemirsta, rankomis ir kojomis vis iesko atramos... Visu mūsų veidai isblyško, o sirdys degte dega... Sios bausios ceremonijos buvo baigtos susaudant dar desimti pakartojo bendrininku.

Kartas nuo karto vis delto pas mus uzklysta rygiskis vokieciū „Deutsche Zeitung für Ostland“ numeris. Is jo suzinome, kad pries Hitleri buvo rengtas atentatas, kad Rytu frontas lūzo ir i Lietuvą vėl isiverzė sovietu armijos. Mes neturime iluziju dėl mūsų krasto likimo ir mūsų barake isivyrąja gėdulas.

Rugpiūcio 18 d. mus isgabena i fronta apkasu kasti. Tokiu būdu istruktam is niūrasu ir tiek bausiu tragediju maciusio Salaspilio. Rugsėjo 10 d. mes dar pamatom ilgas Salaspilio kaliniu kolonas, apie 4.000 zmoniu, gestapininku apsuptas ir varomas i vakarus. Jie susuko mums, kad Salaspilis degas... Vėlesnėmis dienomis visus kelius uzplūdo nuvargusios ir sumustos Hitlerio divizijos. Mes stebėjome vyru veidus. Jie traukė atgal niūrus, nebilūs, pilni pagiezios ir nevilties. Jiems neberekėjo erdves Rytuose, ju eilės nuolat tirpo nuo lėktuvu ir artilerijos ugnies. Jiems neberekėjo net triju metru zemės, nes juos guldė masiniuose kapuose.

Toks buvo ju kelias atgal...

A. ZIEDAS.

Nubausti Belseno budeliai

Lapkricio 16 d. buvo paskelbtas sprendimas daugiau negu 50 dienu trukusioj byloj, kurioj i kaltinamujū suola buvo pasodinta 44 buve Belseno ir kitu koncentracijos stovyklū pareigūnai, masiniai zude ir visai kaip kankine naciū suimtuosius kalinius. 30 kaltinamujū rasti kaltais; 11 is ju su Belseno KZ komendantu J. Krameriu priesaky nuteisti mirties bausme, 19 kitu — ivairaus ilgio kalėjimo bausmėmis. 14 kaltinamujū isteisinta. Sia byla buvo labai didelis susidomėjimas ir ji visam pasauliui vaizdziai parodė, kokie istikruju siurpulingi dalykai vyko tuose gausiuose naciū koncentracijos lageriuose.

KAZYS BRAZINSKAS

Sugrizimo belaukiant...

*Alpsta baltos ievos Nemuno pakrantėj,
Dygsia juodi kryziai prieblandos naktj,
Ir sena motulė vartuose parymus
Laukia, kad sūnelis tėviskėn sugris.*

*Sliprink savo sūnu, Dainavos salele,
Pasakyk jam vilti tėviskės laisvos.*

*O zydės ji vėliai su gimtais arimais
Ir dainuos vėl sesės sodnu sūtemoj.*

1945. X. 15.

Veikli Amerikos Lietuviu Taryba

Niekuomet anksčiau Jungtiniu Amerikos Valstybiu lietuviai nebuvo taip labai susirūpinę Lietuvos ir mūsų visu cia ir placiosios Rusijos bei Sibiro plotuose issklaidytu lietuviu likimu, kaip per pastaruosius 5 metus. Jie nėra praleide nė vienos progos neklabne visur kur duru, kur tik tikėjosi kokios nors paramos ar uztarimo Lietuvai ar mums. Nepraėjo nė vienas valstybės vyru susitikimas, nė viena svarbesnė konferencija, i kuria jie nebūtu pasiuente savo atstovo ar motyvuoto memorandumo. Lietuvos ir mūsų reikalas svarstomas kiekviename Amerikos lietuviu suvaziavime, kiekviename susirinkime ir po to rezoliucijomis tiesiog uzpilamos atitinkamos JAV valdzios istaigos. Amerikos lietuviai mūsų reikalu pasiekia auksciausius pareigūnus.

Be to, mus selpti, remti jie yra suorganizavė visa eile dideliu organizacijū, fondu ir kitu istaigu. Svarbiausia ir vyriausia siuo metu JAV lietuviu organizacija yra Amerikos Lietuviu Taryba, kuria sudaro visus lietuviu partiju (isiskiriant komunistus) bei kultūrinu organizacijū atstovai. O sios Tarybos virsūnė yra jos Vykdomasis Komitetas, kuri sudaro patys aktyviaji mūsų isevijios veikėjai, dideli patrijotai ir zymūs visuomenininkai bei kultūrininkai. Amerikos Lietuviu Tarybos Vykdomojo Komiteto pirmininkas yra Leonardas Simutis, Cikagos lietuviu diennascio „Draugas“ redaktorius, demokratinės nepriklausomos Lietuvos laikais iki 1927 m. buves seimo atstovas Kaune, vice-pirmininkas yra zinomas Amerikos lietuviu veikėjas advokatas Laukaitis, sekretorius — dr. Pijus Grigaitis, didziausio lietuviu diennascio Amerikoj Cikagos „Naujienu“ redaktorius, izdininkas — zymus SLA veikėjas ir kultūrininkas Vaidyla. I si Vykdom. Komiteta dar įeina nariū ir Amerikos Lietuviu Informacijū Centro vedėjas adv. K. Jurgėla, taip pat placiai zinomas visuomenininkas ir kultūrininkas.

Per rugpiūcio 21—23 d. Vasingtone ivykusi sio Komiteto posėdi buvo placiai aptarti paskutinieji tarptautiniai ivykiai, kiek jie susije su laisvos, demokratinės Lietuvos atstatymo reikalu ir lietuviu pabėgėliu, po visa pasauli isblaskytu, būklė. Po to Komiteto nariai aplankė daugeli valdzios istaigu, tarp ju ir uzsienu reikalu ministerija. Ten jiems buvo dar karta patvirtinta, kad JAV nusistatymas Lietuvos atzvilgiu nėra pasikeites.

SPORTININKAI SELPIA SERGANTI DRAUGA

Liubeke ivykdytas auku rinkimo vaju mūsų zymiam sportininkui Arturui Cenfeldui gydyti (jis gyvena Hanau) davė labai graziu vaisiu. Vien tik Liubeke stovyklose surinkta didelė suma pinigū. Sio selpimo vaju siuo metu placiai varomas visam Slesvig-Holsteine. Mūsų linkėjimai, kad ligonis greitu laiku vėl sėkmingai gintu tautines spalvas.

Skautu zodijs

SESĒS ir BROLIAI, skautės ir skautai Anglu Zonoje!

Gyvename sunkiausias mūsų tėvynės istorijos laikus. Esame toli nuo tėvynės, kurioje šeimininkauja svetimieji. Mes žvelgiame į ateitį, pilna skaidresniu lūkesčiu. Jaunimas savo neišsėmiamą energiją organizuojasi, dirba, Džiugu, kad vos tik pragiedrėjus lietuvių gyvenimui Vokietijoje, pabudo Lietuvos skautu dvasia, atsikūrė jos skautai. Nepalaužiamas tikėjimas į skautystės idėją išlaikė skautu organizacijos gaivalingumą. Sunkus ir kietas mūsų kelias mus dar labiau užgrūdino ir sustiprino dvasia. Mūsų darbas ir laimėjimai priklausys nuo to, kiek mes pajėgsime susiklausti ir išlaikyti vieningumą.

Pradėdamas eiti L.S.S. Vadijos Anglu Zonos Vadeivos pareigas, sveikinu visus stoje žančius atsikūrusius skautu vienetus, kviesdamas skauti ir skautu vadus, kurie dar atokiau laikosi, imtis darbo ir išlikti aktingai ir skautu judėjima, kad kuo daugiau jaunimo suburtume aplink plevėsuojančią vėliavą, dėl kilniausių žmonių idealu: Dievui, Tėvynei, Artimui.

Bū d ė k i m e !

Skautininkas VI. Pauza
Anglu Zonos Vadeiva

Liubekas, 1945 m. lapkričio mėn. 26 d.

Iskilminga Liubeko Tunto sueiga

Lapkričio 11 d. įvyko iskilminga Liubeko skautu Tunto sueiga, kurioje dalyvavo vyr. skautn. dr. V. Cepas, Liubeko lietuvių skautu didelis bicilius anglu majoras skautininkas E. Morris ir lietuviskos visuomenės. Sueiga pradėta pamaldomis. Tai dienai pritaikinta skautams pamokla pasakė kun. Sugintas. Po pamaldų, vyr. skautininkas, lydėdamas tuntininko, atvyko į sporto halę, kur skautu buvo autiktas griausmingu „Vis būdžiu“. Sventės proga 60 skautu davė izodi. Vyr. skautininkas savo kalboje priminė skautu veikimo reikšmę išsivijoje ir palinkėjo davusiems izodi skautams būti tvirtais ir gerai skautu seimos nariais. Skautininkas maj. Morris, pirma karta dalyvaudamas lietuvių skautu sueigoje, sveikindamas pareiškė, jei šiandien skautai gali ramiai dirbti, turime būti dėkingi anglu kariuomenei, kuri tas sąlygas iskovėjo. Įsiriknus buvusi tuntininka Anglu Zonos Vadeiva. Tuntas buvo perduotas paskaut. A. Statkui. Paskiros draugovės pasirodė gražia menine programa. Sueiga, tuntininkui padėkojus vyriausiam skautininkui ir atsisveikinus su Tuntu, buvo baigta Tautos himnu.

Vakare, lietuvių komiteto svetainėje, vyko arbatėlė, kur dalyvavo vyr. skautininkas, Liubeko skautu globėjas poetas F. Kirsas, anglu harinės valdžios atstovai. Vyriausias skautininkui ir anglu majorui skautn. Morris buvo išteikti adresai. Skautn. Morris, dėkodamas už adresą, pasidavė dar galudžiaus su skautais bendradarbiauti ir daugiau padėti.

L.S.S. Vadijos. Anglu Zonos Vadeivijos adresas:

Lübeck, Untertrave str. 111/12
Litauisches Komitee. Telef. 2 84 85.

Pirmasis suvaziavimas Detmolde

Skaudžiausia mūsų tautos tragedija, kuria dabar pergyvename, nepalaužė Lietuvos skautu, neužgesino ju sirdyse idealu. Pasibaigus karui, įvairiose Vokietijos vietose atsikūrė Lietuvos skautai. Detmolde, susitelkus 14 senesniu skautu vadu, buvo sudaryta laikinoji Lietuvos Skautu Sąjungos Vadija. Veikimui išsiskojus, Vadijos iniciatyva, spalio 26–28 d. įvyko skauti-skautu vadu ir vadoviu suvaziavimas — aptarti organizacinius bei veiklos reikalus ir išrinkti vadovybę. Nežiūrint nepatogių kelionės sąlygų ir kitu sunkumu, dalyvavo 118 atstovų.

Suvaziavima pradėjo vyr. skautininkas doc. V. Cepas — Vadijos vyriausias skautininkas. Sveikindamas suvaziavusius, džiaugėsi, kad Lietuvos skautu dvasia atbunda visur, kur daugiau ar mažiau susitelkę skautu. Priminė Lietuvos skautu seimos tragediją, kuri karo metais, išspėdė nemaza jos nariu. Zuvusieji buvo pagerbti vienos minutės susikaupimu.

Suvaziavima sveikino L. S. Apygardos Anglu Zonoje pirmininkas dr. Leimonas, kuris prasmingai išsiskino skautu obalsio reikšmę. Lietuvos R. K. narys dr. Puzinas išskėlė mūsų isėiviu tarpe pasireiskusias negeroves, kaip girtavimą, nepasitikėjimą vienu kitais ir kita. Džiugu, kad atsikuria skautai, kurie kovoją kaip tik prieš šias negeroves. Prof. S. Zymantas apibūdino skautu atsikūrimo reikšmę išsivijoje, palinkėdamas, kad skautai, sudarytu stipru, sveika ir darnu tautos branduoli. Dr. Dimsa pareiškė dideli džiaugsma ir pasigerėjimą skautais, linkėdamas kuo

daugiausiai sėkmes darbe. Lietuvių stovyklos komendantas Detmolde J. Binkevicius palinkėjo pasisekimo ir laimingai suvaziavima baigti. Rastu sveikino is Oldenburgo sktn. Karalius ir kiti.

Pranesimai is vietu parodė, kad skautai, neatsizvelgiant į vienu kitur sunkesnes veikimo sąlygas, organizuojasi, dirba. Pasnekesius skaitė paskautininkis Krauzas „Skautu uždaviniai išsivijoje“, skautininkas R. Giedraitis „Draugovės sueiga“, skautininkė L. Cepienė „Skilties sueiga“. Po pasnekėsiu buvo gyvos diskusijos. Be to, buvo pravesotos parodomosios draugovės ir skilties sueigos.

Laikinosios Lietuvos Skautu Vadijos pranesima padarė vyr. skaut. dr. V. Cepas. Buvo isrinkta vadovybė: Vyriausiu Skautininku — vyr. skautn. dr. V. Cepas, nariais: skautn. R. Giedraitis, paskautn. J. Maciulis, paskautn. J. Rimkūnas, paskautn. A. Petrutis, paskautn. Sardinis, skautn. L. Capienė, paskautn. Milvydaitė, skaut. V. Kizlaitis, paskautn. Kazokaitis, paskautn. K. Stepsys. Geresniams veiksmais isrutulioti buvo nutarta veikti atskiromis zonomis — vadeivijomis, kuriu vadeivos įeina į Vadijos vadovybę sprendžiamu balsu. Anglu Zonos Vadeiva isrinktas skautn. VI. Pauza.

Suvaziavimo prezidiuma sudarė paskautn. R. Alisaukas, paskautn. Kalendrienė, paskautn. Petrutis, paskautn. gyd. J. Maciulis ir paskautn. J. Rimkūnas.

Suvaziavimas baigtas lauzu, kuriame dalyvavo ir anglu karinės valdžios atstovai.

Is Draugoviu veiklos

— Lietuvių stovyklos Meesen kareiviniu „D. L. K. Kestucio“ draugovės skautai irengė gražia aikštelę ir pastatė tautinei vėliavai stieba. Lapkričio 23 d. dalyvaujant skautams ir stovyklos gyventojams, įvyko pirmasis iskilmingas vėliavos pakėlimas. Zodi tarė prof. St. Zymantas.

Aikštelės irengimui vadovavo vyr. skilt. St. Ceponis ir paskilt. Vyt. Sabalys.

— Kilyje, Fridrichsort lietuvių stovykloje, skiltininko K. Bėkstos iniciatyva, lapkričio 7 d. suorganizuoti skautai. Veikia dvi draugovės: skautu „Kunigaikscio Margio“ — draugininkas skilt. K. Bėksta ir Jaunesniuju skautu-draugininkas skilt. R. Pakalnis. Viso yra 60 skautu. Vietos Lietuvių komitetas padeda ir remia.

— Rugsėjo 19 d. paskautn. A. Petrucio iniciatyva suorganizuota misri skautu ir skauti draugovė Flensburge, pasivadinus „Perkūno Dievaicio“ vardu. Viso yra 50 skautu ir skauti. Veikia jūru ir oro skautai. Dideli atkinguma rodo oro skautai. Skiltis jau suspėjo isigyti pora lėktuvu modelių ir naujiesiems modeliams statyti medžiagos. Lapkričio 10 d. buvo suruostas lauzas, kur dalyvavo danu latviu ir lenku skautai ir nemaza lietuviskos visuomenės. Danu ir lenku seatai lietuvių skautus pakvietė pas save į lauzas. Paskautininkui Petruciu isvykus į Detmolda, Draugovei vadovauja vyr. skilt. Petraitis.

— Slezvigo „D. L. K. Kestucio“ skautu draugovė suorganizuota rugsėjo 23 d. Skautai ruosiasi į aukstesnius patyrimo laipsnius. Draugovės iniciatoriui ir draugininkui skilt. K. Bėksta isvykus į Kyli studijuoti, draugove perėmė skilt. K. Vaitkevicius. Lapkričio 23 d. Draugovė suruosė mūsų kariuomenės dienos minėjimą; ta proga, islaikiusieji skautai į III-ji patyrimo laipsni davė izodi.

Grazi slesvigieciu veikla

Schleswig apskrities Lietuvių Sąjungos skyriui vadovauja Veterinarijos Akademijos prof. dr. K. Alminas. Didžioji apskrities lietuviu dalis gyvena Tolk stovykloje 10 km nuo miesto, o dalis pas ūkininkus ir mieste.

Tolk (Schleswig apskr.) stovykloje lietuviu apie 200. Barakai geri (buve Reicho Darbo Tarnybos). Stovyklai vadovauja lt. V. Perminas padedamas komiteto (St. Butkus, D. Slavinskas, E. Vaitkevicienė). Pastoviau apsigyvenus ir kas kartas vis daugėjant žmonių nuo rugpjūcio mėn. galo pradėjo stovykloje gyvėti kultūrinis darbas. Gražiai paminėjus rugsėjo 8 d. isteigtas kultūrinis ratelis, kurio valdyba sudaro St. Butkus, K. Vaitkevicius ir R. Macionis. Leidžiamas savaitinis laikraštėlis „Nemuno Aidas“ (red. K. Baraukas). Kas sėsta-dienis ruosiami stipiniai. Vaidybos sekcija, vadovaujama K. Vaitkeviciaus, jau parodžiusi scenoje Zemaits „Valsciaus sūda“ ir kelis smulkesnius dalykėlius, repetuoja dabar pora stambesniu dalyku tuo pacios Zemaits, o ziema status didesne drama. Pradėjo darba ir scenoje jau dainavo (viena karta anglams) K. Bėkstos vadovaujamas choras. Tiek anglams, tiek saviškiams kelis kartus gražiai su tautiniais sokiais ir dainelėmis yra pasirodžiusi mok. Slavinskienės vedama pradžios mokykla. Isteigta skautu draugovė (5 skiltys: 3 mogaiciu ir 2 berniuku). Vaiku darželiui vadovauja E. Vaitkevicienė. Neturėdami irankiu, kol kas snaudžia sportininkai ir sachmatininkai. Organizuojamas suaugusių svietimas. Trūksta anglu kalbos dėstytojo. (K. Br.)

— Detmolde Vyriausia Skautu Vadovybė isleido skautams gražu kisenini kalendorėli „Būdek“. Kalendorėlyje yra daug naudingos skautams medžiagos.

Lietuviai Norvegijoje

Vokiečiai, ypač paskutiniaisiais ju okupacijos metais, lietuvius gabenė ne tik pacion Vokietijon, bet ir i kitus ju okupuotus krastus. Taip nemaza lietuviu atsidurė Italijoje, Suomijoje, Prancūzijoje, Olandijoje ir kitur. Norvegijon 1944—45. m. jie prievarta atgabeno 450 lietuviu. Vėliau sis skaičius padidėjo dar keliais simtais. Mat, pasitraukdami is Suomijos, vokiečiai atgabeno su savim ir nemaza dali ten buvusių lietuviu. Tuo būdu Norvegijoje atsidurė apie 800 lietuviu, bet tik vienu vyru. Amzius ju nevienodas. Daug jaunuoliu 16—18 metu, bet yra ir seni, turinciu net 60 ir daugiau metu. Ju profesijos taip pat labai ivairios: ūkininkai, darbininkai, amatininkai ir inteligentai. Daugumas ju buvo Luftwaffe's daliniuose arba Organisation Todt, Gruppe Wiking.

Lietuviams teko dirbti pacius sunkiausius darbus, ypač tolimojoj siaurėj. Turėjo skaldyti uolas, grežti tunelius ir dirbti prie kitu susisiekimo keliu. Vietovė, kur lietuviu dirbo, buvo visiskai neapgyventa. Ziemos metu cia esti ilga poliarinė naktis ir siaurės salciai. Visa tai jie turėjo pergyventi. Pietinėj Norvegijoje apgyvendinti lietuviu daugiausiai dirbo misko darbus, statė barakus ir kt. Maistas buvo nepaprastai blogas. 3—4 vyrams—vienas duonos kepalukas, po truputi konservu, margarino ar sviesto ir pietums sriubos po litra.

Su norvegais lietuviu tuojau susigyveno. Norvegai padėjo lietuviams maistu ir rėmė moraliai. Taip pat jie padėdavo lietuviams ir pabėgti. Tokie pabėgimai i Svedija is pradziu vyko pavieniui, o vėliau jau grupėmis. Toks didesnis grupinis pabėgimas is Vaaler ivyko 1945 balandzio 1 d. Tuomet Svedijon pabėgo 19 lietuviu ir apie kita tiek grizo atgal, nes dėl vadovo neapdarumo nerado tikrojo kelio. Po sio pabėgimo vokiečiai ėmėsi griežtu priemoniu: visa stovykla buvo apstatyta stipriomis

sargybotomis. Buvo pagrasinta iszudyti Vokietijoje gyvenancius seimu narius ir griežtai nubausti likusiuosius. Nenorint auku, nuo bėgimo laikinai buvo susilaikyti. Vykstant karo veiksams, buvo numatyta visiems lietuviams pereiti norvegū ir sąjungininku pusėn ir tuo būdu padėti norvegams issilaivinti.

Bet ir karui pasibaigus vokiečiai visokiais būdais sunkino lietuviu padėti. Deka norvegū pastangu lietuviams pavyko atsiskirti nuo vokieciu ir persikelti i atskiras stovyklas. Viena tokia didesnė stovykla yra Svelviko miestely, Pietinėj Norvegijoje, kurioj gyvena 223 lietuviu. Kita stovykla yra Trondheim, Vidurio Norvegijoje. Kiek ten lietuviu yra, ziniu neturim. Dar viena stovykla yra Rytinėj Norvegijoje Ranum miestely, is kurios i Tarybu Sąjunga isvyko apie 20 lietuviu. Dar yra ir daugiau lietuviu stovyklų, bet su jomis neturime ryšiu.

Kultūrinėj srityje buvo dirbama, kiek imanoma. Surorganizuoti chorai, paminėtos Tautos sventės. Leidziamas laikrastukas. Irengta krepšinio aikštelė, kurioj krepšinku komanda pradėjo treniuotis. Gautas sutikimas naudotis futbolo aikšte, bus rengiamos rungtynės su vietos norvegais. Labai pasigendama lietuviskos spaudos.

Palaikomas ryšis su Vokietijoje gyvenanciais lietuviu. Ju vargui sumazinti Norvegijoje gyvenantieji lietuviu is savo kukliu santaupu surinko auku ir jas nusiuntė Vokietijoje veikiancioms lietuviu organizacijoms. Bet ryšiu su Vokietijoje gyvenanciais giminėmis neturime.

Maistas kol kas dėl tam tikru salygu gaunamas blogokas, tas pat ir su drabuziais. Daug kas neturi tinkamos aprangos. Apavo ir drabuziu yra gawe tik dalis. Parama drabuziais, maistu ir siek tiek pinigais siuo metu Norvegijoje gyvenantiems lietuviams yra reikalinga.

A. VII.

SPORTAS

Trejos krepšinio rungtynės

Lapkričio mėn. sportinė veikla praėjo darbo zenkle. Pablogėję orai sportininkus suvarė i sporto hale, kuri tikrai puikiai irengta ir tinka ziemos meto darbo salygomis ir varzyboms. Mat, mūsų jaunieji krepšinkai, gimnazijos penketukas, turėjo net dvejas rungtynes su vietos saviskiais. Pirmasias laimėjo 22:18 /11:3/, antrasias — revansines bloko ekipa sustiprinta Mackeviciu. Sveciu is Hamburgo, pralaimėjo 24:15 /12:11/. Mokiniai yra atkaklus kovojantis vienetas, kuriam diriguoja Simonis, bet dar toli gražu trūksta techninio pasirengimo. Atrodo, kad medžiaga darbu gana tinkama ir prie geru noru tikrai bus didziulis sulas vietos lietuviu rinkinei sustiprinti.

Lapkričio 25 d. buvo suzaistos draugiskos krepšinio rungtynės su latviu k-da, kuri faktinai yra rinktinė latviu isevijos tarpe. Si karta ketu matyti Kazaks, Just Hermanovski ir kt., kurie yra pajėgiausi latviu zaidikai. Vietos mūsiskiu ekipa buvo sustiprinta Mackeviciu. Siu varzybu susitikimas vos vos nedavė staigmenos varzovams, nes mūsiskiai pirmaji puslaiki vedė ir baigė 12:0 savo naudai. Antram puslaiky latviai sukrunta ir, pasekme isygine, po poros nevykusių mūsiskiu taktiniu klaidu isplėšė laimėjima 17:14 savo naudai. Mūsų penketukas, su tu rungtyniu geriausiu favoritu Mackeviciu, kuris si karta buvo ypatingai veiklus ir sėkmingas mėtymumas, buvo tikrai taktiskai pajėgus. Pazymėtinas ir Zundė, kuris prie gero „dirigento“ tikrai puikus kovotojas.

SACHMATU TURNYRAI

Mūsų sachmatininkai, nors tik Meesen Stovyklos vieno bloko paskiru asmenu pastangomis surengė vietini sachmatu turnyra, kuriame dalyvavo net 13 zaidėju. Laimėtojai isėjo Anicetas Bucys su 23 tsk.; II v. Vadopalas I—20,5 tsk. ir III—ju kpt. Slikas—18 tsk. Buvo losta po dvi partijas.

Lapkričio 20—24 d. d. ivyko tarp vietiniu Pabaltijo tautu sachmatininku 6 lentomis turnyras, kuriame gauti tokie susitikimu rezultatai: Latviai—Lietuviai 5,5:0,5, Latviai—Estai 5:1, ir Lietuviai—Estai 3,5:2,5. Mūsiskiams s teko II-ji vieta, nežiūrint, kad visa vadinamoji „rinktinė“ buvo tik paskiro bloko komanda.

Baigiant buvo suzaistas zaibo turnyras, kuriame mūsiskiai isplėšė tikrai geras vietas. I—II v. pasiidalino mūsų Bucys su latviu Rankiu/buv. Liepojos meistr./, III—IV v. kpt. Slikas su latviu Halkeliu. Sachmatininku veiklos stropiu ir aktyviu darbininku buvo Vadopalas.

Ivykusiose Blömberge sachmatu varzybose tarp Pabaltijo tautu geriausiuju zaidėju I-ji vieta atiteko mūsų ilgametiniam meisteriui Vaitoniui.

Dinamo gastrolės Anglijoj

Maskvos futbolo komandos gastrolės Londone tiek visuomenės, tiek sporto sluoksniu tarpe sukėlė daug sensacijų futbolo tėvynėj.

Dinamo laimėjo pries Arsenalą 4:3. Rungtynės vyko labai tirsoj migloj, kuri visiskai trukdė zaidima, o svarbiausiai ziurovai, kuriu net 70.000, buvo bejėgiai pries si „maskavimo tinkla“. Esant pasekmei 3:2 rusu naudai, anglai dėl nepalankiu salygu pasiūle nutraukti rungtynes, bet priesas atsisakė. Anglu spauda ryskiai pabrėžia sios komandos pajėguma, bet nenutyli i tokiu dalyku, kaip, pav., rusu k-dos vadovo pareiskimas—protestas dėl Arsenalo k-dos s-to.

Rusai islose gyrsi, kad laimėjo pries Anglijos rinkt., nes faktiskai Arse nalo vienuolikėj buvo zaidėju ir kitu klubu.

Estu tautinio meno paroda Liubeke

Lapkričio 10—20 d.d. vykusiu Arnimsruh estu tautinio meno paroda lankytoja stebino ekspozicijom gausumu ir ivairumu. Daugumas ekspozicijom aukstos meninės vertės.

Zaislu skyriuje matėme is paprasciausios medziagos puikiai pagamintu ivairiausiu zaislu. Net konservu dėzutes, kurias kiti ismeta, kaip niekam nereikalinga daikta, sumaniai sudėstytos tampa idomiais daikteliais mūsų maziesiems. Toliau is tu pat dėzuciu matome pagamintu ivairiu indu.

Medyje ispaistyti bei isdeginti ir skoningai ispaistyti paveiksiai, vaizduoja ivairias Estijos vietas, liudija gabaus menininko kūryba.

Tautiniu audiniu skyrius taip pat gausus ir aki viliojas. Cia matome estu tautiniu parėdu, pasizyminciu spalvu svelnumu, kilimu, pirminiu, megztiniu skaru, uztiesalu. Vieni ju jau cia svetur pagaminti, kiti atvežti is tėvynės.

Karo belaisviu dirbiniu skyriuje matome idomiu grafikos, tapybos, medzio ir metalo dirbiniu, vaizduojanciu belaisviu gyvenimo salygas.

Jaunimo dirbiniu skyrius taip pat idomus. Daug dirbiniu leidzia tikėti ju autorius tikrais menininkais busiant.

Daug parodos ekspozicijom yra ne vien labai meniski, bet is ju taip pat tryska gili tėvynės ir visa to, kas estams sava ir artima, meilė. Stai dvi graziai istisos knygutes, kur smulkiai ranka surasyta daugybė estu dainu.

Parodos salėje kabo Estijos prezidento ir kariuomenės vado portretai, primena sviesias Estijos laisvės valandas, vienkart liudna tu zymiuj, tėvynės sūnu likima, nes juodu, kaip ukstanciai ju tautieciu buvo isvezti toli nuo tėvynės, ir baisi nežinia dengia ju tolesni likima.

Negalima praleisti tyła esamo parodos salėje Vokietijos zemėlapiu, kuris ne vien meniskai pagamintas, bet parodo visas tas anglu, amerikieciu ir prancuzu zonu vietas, kur yra estu stovyklos — puikus pavyzdys estu organizuotumo.

Bendrai visa paroda daro labai malonu ispudi. Ekspozicijom surinkti is visos anglu zonos estu. Jie pavaizduoja estus, nors toli esancius nuo tėvynės, bet neustojusius vilties sulaukti laiku grizti i tėvynę, ne tik nepavargusius ir nesumenkėjusius dvasia, bet sugebėjusius visose salygose praturtinti savo Tautos lobyna.

Tuo ir mes lietuviu dziaugiamės ir savo kaimynus, estus, sirdingai sveikiname. J.S.

„LÜBECKER NACHRICHTEN-BLATT“ APIE MŪSU MENININKUS

„L. N.-Bl.“ Nr. III lapkričio 29 d. recenzijoj „Litauisches Konzert“ raso: „Lietuvos operos (Vilniaus ir Kauno) menininkai Aegidijos salėje surengė Lietuviu Gimnazijos Liubeke naudai koncerta, kuriame lankytojus jie porai valandu grazino ju tėvynės atmosferon.

Programoje buvo isplydytos lietuviu liaudies dainos ir pasauliniu kompozitu toriu kūriniai. Trys sopranoi: ypatingai parodanti stiprias balso savybes Juzė Augaitytė, pilna temperamento isplendant operociu dalykus Grazina Matulaitytė ir sodraus zembro Salomeja Nasvytytė. Toliau pazymėtinas zilaplaukis nuostabus baritonas Jonas Būtėnas, dainuojantis Belkanto stiliumi ir puikus tenoras Bernardas Valdaugis. Jurgis Ciplys—Kauno Konservatorijos mokytojas — grojo klarinetu ir sangviniska Toska Daubaraitė padeklamavo eilėrasciū. Menininkai buvo nuosirdziai sveikinami“.

6.650.000 vokiečių perkeliami į Vakarų

Į Angli zona atvyks dar 1,5 milijono žmonių

Sajungininkų Kontrolinė Taryba Berlyne šiomis dienomis paskelbė planą perkelti visus vokiečius iš Austrijos, Vengrijos, Čekoslovakijos ir Lenkijos į keturias okupacines zonas. Planas yra toks:

1. Visi vokiečiai, kurie turi būti perkelti iš Lenkijos (3,5 milijono žmonių), bus perkelti į sovietų ir britų okupacines zonas.

2. Visi vokiečiai, kurie turi būti perkelti iš Čekoslovakijos, Austrijos ir Vengrijos (3,5 milijono žmonių) bus perkelti į amerikiečių, prancūzų ir sovietų okupacines Vokietijos zonas.

3. Laikinis šių žmonių paskirstymas į zonas bus išvykdytas šiuo būdu:

A) Į sovietų zona iš Lenkijos 2 milijonai ir iš Čekoslovakijos 750.000 žmonių.

B) Į angli zona iš Lenkijos 1,5 milijono žmonių.

C) Į amerikiečių zona iš Čekoslovakijos 1,75 milijonas žmonių ir iš Vengrijos — pusė milijono žmonių.

D) Į prancūzų zona iš Austrijos 150.000 žmonių.

Prancūzų zona nepradės šiu žmonių priimti iki 1946 m. balandžio 15 d. Iki to laiko prancūzų zona, pasibaigus pasikeitimui evakuotai-

siams pagal principą 1 : 1, priims apie 250.000 pabėgėlių iš amerikiečių zonos, kurie anksčiau gyveno prancūzų zonoje.

4. Patvirtinus šį principinį planą, laukiama, jog netrukus bus galima pradėti priimti gyventojus iš aukščiau minėtų krastų pagal šį planą: 1945 m. gruodžio mėn. 10% viso skaičiaus. — 1946 m. sausio mėn. 5% viso skaičiaus. — 1946 m. vasario mėn. 5%. — Kovo mėn. 15%. — Balandžio mėn. 15%. — Gegužės mėn. 20%. — Birželio mėn. 20%. — 1946 m. liepos mėn. likusius 20% viso skaičiaus. Šio plano pakeitimai galimi dėl oro ir susisiektimo sąlygų.

Britų zona pradeda priimti aukščiau minėtų žmonių, kai tik dabar vykstančio evakuotųjų pasikeitimo sąlygos leis. Pasikeitimo pradžios data nustatys britų ir sovietų repatriacijų skyrių viršininkai.

5. Šio plano vykdymas neturi trukdyti pirmaui sudarytos sutarties apie pasikeitimą evakuotaisiais vokiečiais tarp zonų pagal principą 1 : 1.

6. Ši planą patvirtinus, tuojau apie tai bus painformuotos Lenkijos ir Čekoslovakijos vyriausybės, taip pat ir Kontrolinės Vengrijos ir Austrijos Komisijos.

Juos kaltina milijonai žmonių

Lapkričio 20 d. Nūrnberge prasidėjo nepaprasta byla, pirmą kartą pasaulyje istorijoj. Kaltinamųjų suolan pasodinti buvę aukščiausi nacinės Vokietijos pareigūnai, atsakingi už milijonų — karių ir civilių — mirtį šio karo laukuos ar užfrontė, už nežmoniškus kankinimus ir masinius žudymus koncentracijos stovyklose ir kalėjimuose, už ta visa milžiniška skurda ir varga, kuris dabar siauria Europoje. Šie karo nusikaltėliai nusikalta savo žiaurumais ne vienam kuriam krastui, bet visai žmonijai, todėl juos ir teisia Tarptautinis karinis teismas, kuri sudaro po du teisėjus iš JAV, Didz. Britanijos, Prancūzijos ir Sovietų Sąjungos.

Tai pirmoji paciu didžiausiu karo nusikaltėlių grupė, kuri buvo sudaryta iš 24 asmenų: Wilhelm Hermann Göring, Rudolf Hess, Joachim von Ribbentrop, Robert Ley, Wilhelm Keitel, Ernst Kaltenbrunner, Alfred Rosenberg, Hans Frank, Wilhelm Frick, Julius Streicher, Walter Funk, Hjalmar Schacht, Gustav Krupp von Bohlen und Halbach, Karl Dönitz, Erich Raeder, Baldur von Schirach, Fritz Sauckel, Alfred

Jodl, Martin Bormann, Franz von Papen, Arthur Seys-Inquart, Albert Speer, Konstantin von Neurath ir Hans Fritzsche. Is ju dabar kaltinamųjų suole sėdi 20. Ley nusizudė kalėjime, Bormann dar kur nors tebesislapsto, nėra suimtas, Krupp von Bohlen und Halbach pries pat teismo posėdį dėl senatvės ir ligos buvo išbrauktas iš kaltinamųjų saraso ir Ernst Kaltenbrunner, kuris sunkiai susirgo ir ilgesni laika turės gulėti ligoninėje. Taciau kaltinimai pries Bormanna ir Kaltenbrunneri tebegalioja.

Byla visame pasaulyje sukėlė didžiausia susidomėjimą. Kaltinamuosius gina visa eile advokatu. Teismo posėdžius iskeliamą labai svarbiu ir idomiu dokumentu, rodanciu visa nacių politika ir ju pasirengimus karui, demonstruojamos filmos, parodancios koncentracijų baisybes, kaltinamieji uzgirs savo paciu balsus, anksčiau kalbėtus per radio. Bylos eigos sekti is viso pasaulio suvaziavo daugiau kaip 250 žurnalistu. Uzsisienio spaudoj ši byla labai smulkiai aprasoma Jos svarstymas gali uztrukti net iki 1946 m. kovo mėn.

Pazymėtinai Blombergo lietuviu laimėjimai

Blombergo-Lippe mieste, daugiausiai privaciuose butuose, gyvena apie 450 lietuviu. Pragyvenimo sąlygos geros. Komiteto pirmininkas yra buv. Telsiu mokytoju Seminarijos rektorius Rinkūnas, stovyklos viršininkas J. Matulionis. Cia veikia su visomis astuoniomis klasėmis lietuviu Gimnazija, direktorius Bagdonas. Stovykloje yra pavyzdinga drausmė ir tvarka. Visi stovyklos gyventojai yra itraukti į kultūrinį ir sportinį judėjimą. Veikia misri skautų-ciu draugovė, vad. draug. Meningo, futbolininku, krepšininku, tinklininku, vyrų ir moterų komandos. Sportininku globėjas yra prof. dr. Elvikis, o vadovas Genys. Bet didžiausio pasisekimo turi didelis misrus blombergiečių choras, diriguojamas muz. Vaiciūleno ir tautiškų sokių būrelis, vadovaujamas Silingienės-Choro ir sokių būrelis pasirodymai sukėlė toki vietiniu UNRRA vadovu susidomėjimą, kad jie prase suruoti koncerta specialiai angli svečiams. I ivykusi koncerta atsilankė vienas

admirolas ir vienas generolas is marsalo Montgomery stabo ir daugybė kitu aukstu angli sveciu, is viso apie 100 asmenu. Padainuota 13 ivairiu dalyku ir pasokta 6 tautiski sokiai. Pasirodymo pasisekima apibudina tai, kad gauta jau keturi pakvietimai koncertuoti ivairiose vietose angli kariams, o Kalėdoms pakviesti koncerto i Detmolda, kur jie bus angli igulos svečiai. Girdėti, kad situo Blombergo lietuviu sambūriu yra susidomėjęs ir pats marsalas.

Gastrolėms choras ir sokių būrelis vaziuoja nemaziau 120 asmenu sastate. Vienas lenkas, suzinojoes, kad Blomberge tesama 450 lietuviu, nustebes vadova paklauses: „Ar gi visi lietuviai artistai?“

Ats. Redaktorius Faustas Kirsas
Leidejas: Liubeko Lietuviu Komitetas
Adr. Lübeck, Untertrave 111-112, Tel. 284 8
Druck: Lübecker Zeitung (3829)

3 valstybiu rinkimu duomenys

Bulgarija. Lapkričio 18 d. ivyko rinkimai i Bulgarijos parlamenta. Rinkimams tebuvo isstatytas tik vienas kandidatu sarasas, kuri sudarė dabartine Bulgarijos vyriausybę remiancios partijos. Pirmasis šio saraso kandidatas buvo Georgijus Dimitrovas, zinomas is Berlyno Reichstago bylos komunistu veikėjas. Tik pries pat rinkimus jis grizo i tėvyne is Maskvos, kur gyveno nuo 1933 m. Rinkimuose dalyvave apie 75% turinciu teise balsuoti. Opozicijos partijos rinkimus boikotavo, jos neisstatė jokio savo saraso. Bulgarijos rinkimu Jungtinės Amerikos Valstybės nepripazista, nelaiko ju laisvais.

Portugalija. Ta pacia lapkričio 18 d. rinkimai i parlamenta ivyko ir Portugalijoje. Ten taip pat tebuvo tik vienas kandidatu sarasas, sudarytas vyriausybės partijos, nes opozicijos partijos rinkimuose nedalyvavo. Is viso rinkimuose dalyvave 60% turinciu teise balsuoti. Tokiu būdu visi sie balsai atiteko ligiolinei Salazaro vyriausybės partijai. Po rinkimu Portugalijoje vėl esanti ivesta griežta cenzūra.

Austrija. Lapkričio 25 d. ivyko rinkimai i parlamenta ir Austrijoj. Tai buvo pirmieji rinkimai nuo 1930 m. Kandidatu sarasus isstatė 3 partijos: socialdemokratai, austru liaudies partija (anksčiau buvusi krikščioniu socialinė partija, prie kurios prisijungė kelios kitos grupės) ir komunistu partija. Rinkimai buvo laisvi ir niekieno netrukdomi. Is viso i parlamenta turėjo būti isrinkta 165 atstovai. Daugiausiai balsu 1.598.474 gavo austru liaudies partija ir parlamente tures 85 vietas taigi, absoliutine dauguma. Socialdemokratai gavo 1.428.441 balsu ir parlamente tures 76 vietas Komunistai tegavo tik 147.387 balsus ir parlamente tures 4 atstovus. Taigi, partiju jėgu santykis isliko lygiai toks, koks buvo pries Austrijos prijungima prie Vokietijos: kaimai pasisakė uz liaudies partija, miestai — uz socialdemokratus. Nauja Austrijos vyriausybę sudaryti pavesta liaudies partijos vadui Leopoldui Figliui, kuris tuo būdu pasidarė Austrijos kancleriu. Figlis is profesijos yra inžinierius ir ūkininkas, nacių laikais jis 6 metus praleido koncentracijos stovyklose. Pries rinkimus visos trys partijos buvo susitarusios sudaryti koalicine vyriausybę. Manoma, kad naujojoj vyriausybėj viena vieta gaus ir komunistai, nežiūrint tokio ju pralaimėjimo. Naujasis parlamentas susirinks gruodzio 18 d.

Hitleris tikrai nebegyvas

Apie Hitlerio likima visur kur sklido ivairiausiu gandu. Ne per seniai britu Intelligence Service karininkai siuo klausimu paskelbi autentiska pranesima, paremta liudininku parodymais. Is jo matyti, kad paskutinės Hitlerio dienos buvusios tikrai tragiskas. Jau balandzio 22 d., viena diena po to, kai prasidėjo Berlyno apsaudymas is artilerijos, Hitleris pasitarime su savo stabu pareiskes, kad jis kara laikas pralaimėtu, bet Berlyniui ginti jis pasiliksis Berlyne iki paskutinio momento. Jei Berlynas krisias, tai jis cia zusias. Hitlerio patarėjai bande ji atkalbėti nuo šio sumanymo, bet nesekmingai. Nuo šios balandzio 22 d. Hitleris jau nebeapleides savo bunkerio. Po poros dienu pas ji atsilankiusiam min. Speerui ir veliau general-feldmarsalui von Greimui Hitleris pareiskes, kad jis nusizudysias ir jo lavonas turis būti sudegintas.

Balandzio 29 d. jis, Hitleris vedė Eva Braun. Vedybu ceremonijos buvo atliktos tame pat bunkerje. Pagal Hitlerio sekretorės pasakojima, per vestuviu vaises kalba sukusis vien tik apie savizudybę. Hitleris ir jo žmona Eva Braun nusizudė balandzio 30 d. 15 val 30 min. Reicho kancelarijos fuehrerio bunkerje. Po to ju lavonai Goebbelso, Bormanno ir kitu buve isnesti i soda priesais ta bunkerio, apipilti ten benzinu ir sudeginti.